

27.10.2021

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö

Viite: STM määräys 8.10.2020 (VN/22109/2020).

Lausunto alueellisista covid-19-epidemian vaiheista koskien VN:n antamaa asetusta ravitsemisliikkeiden toiminnan väliaikaisesta rajoittamisesta tartuntataudin leviämisen estämiseksi

Valtioneuvosto on antanut asetuksen ravitsemisliikkeiden toiminnan väliaikaisesta rajoittamisesta tartuntataudin leviämisen estämiseksi (826/2021 ja asetuksen muutokset).

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) antaa sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön määräyksen mukaisesti lausunnon alueellisesta covid-19-epidemian vaiheesta ja tehdyistä toimenpiteistä. Tässä lausunnossa otetaan huomioon sairaanhoitopiirin alueellisten yhteistyöryhmien näkemykset alueiden epidemiologisista tilanteista.

Sairaanhoitopiirit ovat organisoineet viranomaistyötä alueellaan yhdessä kuntien, ELY-keskusten, AVI:en ja THL:n kanssa. Alueellinen epidemiatilanne arvioidaan ensi sijassa sairaanhoitopiirien koordinoimissa alueellisissa työryhmissä, joissa on soveltavasti edustus myös kuntien toimivaltaisilla viranomaisilla. Arvio perustuu seurantatietojen ja tartunnan jäljitystä koskevien tietojen tarkasteluun. Sairaanhoitopiirit raportoivat THL:lle alueidensa epidemiologisesta tilanteesta sekä päätetyistä toimenpiteistä viikoittain. Tiedot käsitellään sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asettaman tilannekuva- ja mallinnusryhmän kokouksessa osana covid-19-epidemian torjumiseksi laaditun valtioneuvoston hybridistrategian toteutumisen arviointia.

Rokotusohjelman edistyminen

Suomessa koronarokotusten kohderyhmästä eli 12 vuotta täyttäneistä oli 27.10. mennessä 78 % saanut toisen rokoteannoksen ja 85 % ensimmäisen rokoteannoksen. 50 vuotta täyttäneessä väestöosassa on saavutettu 80 %:n täyden rokotussuojan kattavuus, mutta 20–49-vuotiaista 33 % (n. 680 000 henkeä) on vailla täyttä rokotussuojaa ja 21 % (n. 440 000 henkeä) on kokonaan rokottamattomia. Rokottamattomilla 20–49-vuotiailla covid-19-tapausten ilmaantuvuus suuri, noin 450–500 tapausta/14 vrk/100 000). Nykyisen arvion mukaan kaikille 12 vuotta täyttäneille on pystytty tarjoamaan kaksi rokoteannosta loka-marraskuun vaihteessa, ja 80 %:n rokotuskattavuus on mahdollista saavuttaa marraskuun ensimmäisellä viikolla, mikäli rokotuskattavuuden nousu ei hidastu.

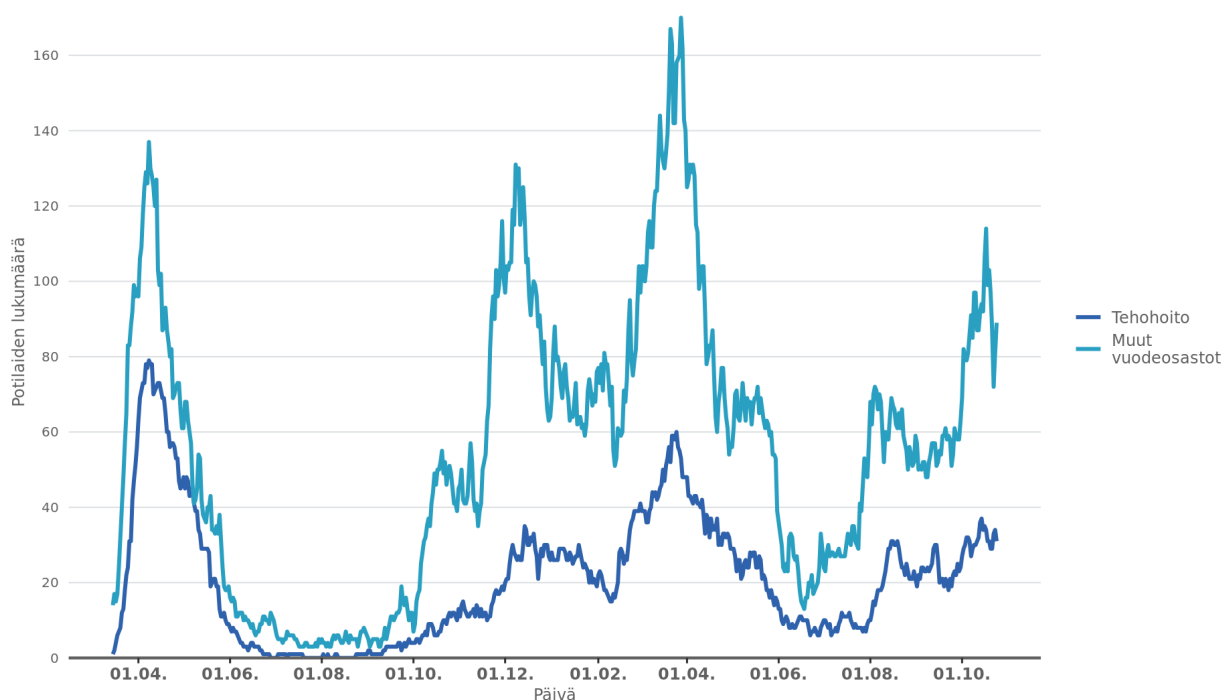
Terveydenhuollon kuormitus

Sairaalahoitossa erikoissairaanhoiton osastoilla oli 27.10. yhteensä 121 covid-19-potilasta, joista 88 oli erikoissairaanhoiton tavanomaisilla vuodeosastoilla ja 33 tehohoidossa (*Taulukko 1*). Sairaalahoiton kokonaiskuormitus nousi syyskuun puolestävälisestä lokakuun puoleenväliin mennessä noin kaksinkertaiseksi, mutta kasvu vaikuttaa tasaantuneen. Potilasmäärät vastaavat nykyisellään helmikuun 2021 lopun potilasmääriä (*Kuvaaja*).

Erikoissairaanhoitoon joutumisen riski on merkittävästi suurempi rokottamattomilla kuin kaksi kertaa rokotetuilla. Rokottamattoman aikuisväestön keskuudessa riski joutua covid-19-tartunnan vuoksi sairaalahoitoon on suurempi kuin koskaan aiemmin pandemian aikana. Viimeksi kuluneen kahden viikon aikana rokottamattomat 12–79-vuotiaat ovat joutuneet covid-19-tartunnan vuoksi erikoissairaanhoitoon 15 kertaa useammin kuin saman

27.10.2021

ikäryhmän kaksi kertaa rokotetut. Erikoissairaanhoidon joutumisen riski on ollut suurin 50–69-vuotiailla, rokottamattomilla henkilöillä, joilla riski on ollut 52-kertainen verrattuna saman ikäryhmän kaksi kertaa rokotettuihin.

Erikoissairaanhoidossa olevat covid-19-potilaat

Kuvaaja. Erikoissairaanhoidon kuormitus covid-19-pandemian aikana. Kuvaajassa esitetään tehohoidon osastoilla (tummansininen) ja erikoissairaanhoidon muilla vuodeosastoilla (vaaleansininen) olevien covid-19-potilaiden määrät päivittäin pandemian alusta alkaen. Luvut täydentyvät takautuvasti. (Tietolähteet: terveydenhuollon hoitoilmoitusrekisteri ja tehohoidon laaturekisteri).

Taulukko. Erikoissairaanhoidon kuormitus. *Huom! Viikoittaisessa seurannassa käytetään osin eri tietolähteitä kuin viikolla (ma, ke, ja pe) tapahtuvassa seurannassa. Tiedot täydentyvät takautuvasti.

Potilaita erikoissairaanhoidon osastoilla, koko maa	26.9.	3.10.	10.10.	17.10.	24.10.	Tilanne 27.10.*
Tavanomaiset vuodeosastot	61	80	97	114	89	88
Tehohoito-osastot	23	30	30	34	31	33
Yhteensä	84	110	127	148	120	121

27.10.2021

Valtakunnallinen epidemiatilanne

Uusien tapausten ilmaantuvuus oli viikkojen 41–42 (11.–24.10.) aikana 133/100 000 asukasta, mikä on 6 % pienempi kuin edeltävien kahden viikon aikana (27.9.–10.10.), jolloin tartuntoja ilmaantui 141 sataatuhatta asukasta kohden. Covid-19-tapauksia on viimeisen neljän viikon ajan todettu viikoittain noin 3 600–4 000, mutta määrä näyttää hitaasti pienenevän. Viikolla 42 (18.–24.10.) tapauksia todettiin 3 652. Positiivisten näytteiden osuus testatuista näytteistä on pysynyt neljän viikon ajan samalla tasolla (4,6–4,9 %). Covid-19-tapausten ilmaantuvuus on viimeisen kahden viikon ajan ollut suurin rokottamattomilla, 12–49-vuotiailla, 490 tapausta / 100 000 henkeä, mikä on lähes nelinkertaisesti koko väestöön verrattuna.

Ravitsemisliikkeiden rooli Covid-19-epidemian leviämisessä

Ravitsemisliikkeisiin liittyvien altistumistilanteiden määrän arviointi on haasteellista. Altistuneiden todellisen määrän arvioidaan olevan raportoitua määrää huomattavasti suurempi, sillä pienempiä altistustilanteita on paljon ja hyvin usein altistuneiksi voidaan nimetä tai tunnistaa vain oman seurueen jäsenet eikä muita, toisilleen tuntemattomia asiakkaita. Sama koskee myös ravitsemisliikkeissä tapahtuneiden tartuntojen määrää, joka on todennäköisesti aliarvio johtuen sekä raportoinnin puutteesta että siitä, että tartunnan lähde jää nykyisellään suuressa osassa tapauksista selvittämättä. Suomessa on aluehallintoviranomaisten mukaan lähes 10 000 anniskelulupaa ja niiden piirissä 3,2 miljoonaa asiakaspaikkaa.

THL luokittelee tartuntariskin suuruuden ja leviämispotentiaalin arvioinnin perusteella baarien ja pubien, karaokebaarien ja yökerhojen sisätilat merkittävän riskitason ympäristöiksi, ulkoilma-anniskeluterassit kohtalaisen riskitason ympäristöiksi ja vastaavasti henkilöstöravintolat sekä ruokaravintoloiden sisätilat ja ulkoilmaruokailuterassit vähäisen riskitason ympäristöiksi ([Arvio tapahtumien ja kokoontumisten koronavirukseen liittyvästä riskistä, THL](#)).

Alueellinen epidemiatilannearvio 27.10.2021

Sairaanhoidopiirien alueellisten yhteistyöryhmien itse tekemien arviointien perusteella seitsemän aluetta oli 27.10.2021 STM:n toimintasuunnitelman määritelmän mukaisessa leviämisvaiheessa.

Leviämisvaihe: Etelä-Pohjanmaan, Helsingin ja Uudenmaan (HUS)*, Keski-Pohjanmaan, Päijät-Hämeen, Satakunnan, Vaasan ja Varsinais-Suomen sairaanhoidopiirit (seitsemän aluetta).

Kiihtymisvaihe: Etelä-Karjalan, Kanta-Hämeen, Keski-Suomen, Kymenlaakson, Länsi-Pohjan, Pirkanmaan ja Pohjois-Savon** sairaanhoidopiirit (seitsemän aluetta).

Perustaso: Etelä-Savon, Itä-Savon, Kainuun, Lapin, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoidopiirit sekä Ahvenanmaan maakunta (seitsemän aluetta).

* HUS-alueella Espoo, Helsinki, Kauniainen, Kerava ja Vantaa ovat leviämisvaiheessa, muut kunnat kiihtymisvaiheessa.

** Pohjois-Savon sairaanhoidopiirissä Kuopion kaupunki on leviämisvaiheessa.

Alueilla ei ole tapahtunut epidemiovaiheen muutoksia edelliseen lausuntoon (20.10.) verrattuna.

Vaikka HUS-alueen kunnista valtaosa on kiihtymisvaiheessa, voidaan HUS-alueen katsoa kokonaisuutena olevan edelleen leviämisvaiheessa. Espoon, Helsingin, Kauniaisten, Keravan ja Vantaan alueella (jotka ovat leviämisvaiheessa) asuu yli 70 % HUS-alueen väestöstä.

27.10.2021

Johtopäätökset

Vakavan taudin riski rokotetussa väestössä on pieni, mutta rokottamattoman aikuisväestön keskuudessa riski joutua covid-19-tartunnan vuoksi sairaalahoitoon on suurempi kuin koskaan aiemmin pandemian aikana. Tartuntojen ilmaantuvuus on edelleen korkea, erityisesti rokottamattomilla nuorilla ja aikuisilla, joista kolmasosa on vailla täyttä rokotussuojaa. Rokotuskattavuuden antama suoja ei siten ole vielä sillä tasolla, että tartuntojen torjuntatoimista voitaisiin kaikilta osin kaikkein korkeimman riskin tilanteissa luopua. Tavoitteena on estää tartuntojen laajempi leviäminen vakavamman sairastumisen riskissä oleviin, rokottamattomiin ikä- ja riskiryhmiin.

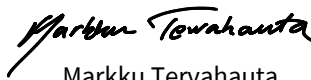
Laitoksen arvio on, että alkoholimyyntiin keskittyvissä ja myöhään auki olevissa ravitsemisliikkeissä vallitsee erittäin merkittävä tartunnan riski erityisesti rokottamattomille tai vain osittain rokotetuille henkilöille. Ottaen huomioon ko. ravitsemisliikkeiden riskitason sekä erittäin suuren asiakaspaikkojen määrän, voi ravitsemisliikkeiden toiminnan rajoittamisella olla hyvin suuri merkitys epidemiatilanteen hallitsemiseksi. Keski-ikäisten sekä nuorten aikuisten rokotussuoja on yhä liian matala väestötasolla. THL:n arvio on, että edellä mainittujen ravitsemisliikkeiden asiakasmäärien ja aukioloaikojen selvä rajoittaminen sellaisilla alueilla, joilla sairaalakuormitus on korkea, kunnes 30–50 vuotta täyttäneissä on saavutettu riittävä rokotuskattavuus, voisi merkittävästi hillitä tämän ikäluokan riskejä ja ehkäistä sairaalakuormituksen kasvua. THL:n arvio on, että näiden rajoitustoimien toteuttaminen on ensisijaista.

Ravitsemisliikkeitä koskevien rajoitusten purkaminen voi olla perusteltua, kun edellä mainittujen väestöryhmien rokotuskattavuus on noussut tarpeeksi korkeaksi. Rajoitusten ennakoinen lieventäminen aiheuttaa riskin, että epidemiatilanne edelleen heikkenee nykyisestä, jolloin myös muihin, matalamman riskin toimintoihin kohdistuvien rajoitusten käyttöönotto tulisi uudelleen aiheelliseksi.

THL:n näkemyksen mukaan koronapassin käyttöönotto antaa mahdollisuuden tulkita ja tarkastella uudelleen rajoitusten välttämättömyys- ja oikeasuhteisuusharkintaa. Koronapassin käyttöönoton myötä ravitsemisliikkeiden toimintaa ja asiakaspalvelua ei tulla nyt enää samalla tavoin estäneeksi ja häirinneeksi kuin aiemmin, vaikka rajoituksia asetettaisiin ja laajennettaisiin hieman aiempaa matalammalla kynnyksellä, erityisesti rokottamattomien suuren määrän ja ko. ryhmän korkean tapausilmaantuvuuden perusteella.

Helsinki, 27.10.2021

Pääjohtaja

Markku Tervahauta

Yksikön päällikkö

Otto Helve

Liite 1. Yhteenveto epidemiatilanteen kehittymisestä sairaanhoitopiireittäin. Taulukossa esitetään ilmaantuvuudet, tapausten määrä sekä covid-19-positiivisten näytteiden osuus kaikista testatuista näytteistä.

Aluehallinto- virasto	Sairaanhoitopiiri	Ilmaantuvuus (tapausta/ 100 000 asukasta)		Tapausten määrä		Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä	
		14 vrk		7 vrk		7 vrk	
		Viikot 39–40	Viikot 41–42	Viikko 41	Viikko 42	Viikko 41	Viikko 42
Etelä-Suomi	HUS	170	183	1 514	1 618	4.9	5.5
	Etelä-Karjala	75	56	37	34	3.0	3.0
	Kymenlaakso	68	63	50	52	2.9	3.0
	Päijät-Häme	248	235	255	236	6.6	6.9
	Kanta-Häme	68	70	75	45	4.3	2.8
Lounais- Suomi	Varsinais-Suomi	151	115	236	322	4.9	5.6
	Satakunta	204	119	136	119	2.8	2.8
Länsi- ja Sisä-Suomi	Pirkanmaa	116	123	364	306	6.4	6.4
	Keski-Suomi	227	169	281	146	5.9	5.0
	Etelä-Pohjanmaa	99	141	141	129	4.1	9.5
	Keski-Pohjanmaa	131	222	75	96	5.5	6.9
	Vaasa	147	105	108	70	3.2	2.6
Itä-Suomi	Etelä-Savo	36	17	11	5	1.1	0.4
	Itä-Savo	38	28	6	5	1.9	1.4
	Pohjois-Savo	172	83	127	76	4.5	3.6
	Pohjois-Karjala	31	38	25	37	1.5	2.3
Pohjois-Suomi	Pohjois-Pohjanmaa	105	126	220	300	5.6	6.6
	Kainuu	62	25	15	3	1.2	1.3
Lappi	Lappi	55	20	9	14	0.6	1.1
	Länsi-Pohja	146	114	29	38	2.4	1.6
Ahvenanmaa		23	13	3	1	1.1	0.4